

گزارشی از سرویس ترجمه کمیسیون اروپا

اسماعیل حدادیان مقدم

haddadiyan@i8group.net

مقدمه

در بهار سال جاری فرصتی دست داد تا ضمن سفر به بلژیک، گزارشی از سرویس ترجمه کمیسیون اروپا تهیه کنم. سرویس ترجمه کمیسیون اروپا (۱) بزرگترین و پیچیده‌ترین مرکز ترجمه در جهان است که با داشتن ۱۳۰۰ مترجم و ۴۰۰ کارمند، به ترجمه متون مورد نیاز کمیسیون اروپا (۲) می‌پردازد. تاریخچه تأسیس این سرویس به پنجاه سال قبل و زمانی برمی‌گردد که با تأسیس جامعه اقتصادی اروپا، سنگ بنای اتحادیه اروپا شکل گرفت. در آن زمان مترجمان در واحدی کوچک کار خود را آغاز کردند و بعدها با تبدیل به هیأت مدیره ترجمه، سازمان آنها توسعه یافت و در نهایت در سال ۱۹۹۱ به صورت سرویس ترجمه تکامل یافت.

زبانهایی که این سرویس در ترجمه از آنها استفاده می‌کند عبارتند از دانمارکی، هلندی، انگلیسی، فنلاندی، فرانسوی، آلمانی، یونانی، ایتالیایی، پرتغالی، اسپانیایی و سوئدی. با افزایش اعضای جدید اتحادیه اروپا، تعداد زبانهای رسمی آنها نیز افزایش می‌یابد. در حال حاضر باروند افزایش اعضای جدید اروپای شرقی و جنوبی به این اتحادیه، انتظار می‌رود تا این سرویس حداقل با هشت زبان دیگر یعنی زبانهای استونیایی، لتونیایی، لیتوانیایی، لهستانی، چک، اسلواک، مجاری و اسلونیایی نیز کار کند. پذیرش اعضای جدید به معنای افزایش تعداد مترجمان و زبانهای رسمی این اتحادیه است.

سرویس ترجمه کمیسیون اروپا علاوه بر ترجمه متون درخواستی، می‌تواند در صورتی که متقاضی ترجمه، خواستار ترجمه کامل نباشد، خلاصه‌ای از متون طولانی را در زبان مقصد تهیه کند و متون اصلی را که به زبانی جز زبان مادری نوشته شده و ویرایش نماید. این سرویس متون مختلفی را ترجمه می‌کند که به طور عمده عبارتند از قوانین، اسناد مربوط به سیاست‌گذاری‌ها، سخنرانی‌ها، مکاتبات، متون مطبوعاتی و هر آنچه که کمیسیون اروپا و بخشهای تابعه خواستار ترجمه آن باشند. این سرویس سالانه بیش از ۱۲۵۰۰۰۰ صفحه (هر صفحه برابر با ۱۵۰۰ واژه بدون احتساب فواصل بین خطوط) ترجمه می‌کند.

چرا اتحادیه اروپا به جای استفاده از یک یا دو زبان رسمی از چندین زبان رسمی استفاده می‌کند برای پاسخ دادن به این سؤال باید به ماهیت اتحادیه اروپا توجه نمود. در بند یک پیمان اتحادیه اروپا آمد است "اهالی دول عضو اتحادیه اروپا حق دارند تا برای برقراری تماس با نهادهای اتحادیه اروپا از زبان مادری خود استفاده کنند."

ساختار و نحوه عملکرد

در حال حاضر این سرویس دارای دو دفتر در بروکسل و لوکزامبورگ می‌باشد. دو سوم از کارکنان این سرویس در دفتر بروکسل کار می‌کنند و مابقی در لوکزامبورگ. تا پیش از اول ژوئیه ۲۰۰۳ ساختار این دفتر و نحوه کار آن موضوعی بود، به این صورت که براساس متونی که برای ترجمه به این سرویس می‌رسید، شش بخش (دپارتمان) وجود داشت و هریک از این بخشها به یازده واحد زبانی تقسیم شده بودند. مثلاً بخش اول مربوط به متونی است که به موضوعات قانونی، اقتصادی و مالی، رقابت و اطلاعات اختصاص دارند. بخش دوم به کشاورزی، ماهیگیری، سیاست و همبستگی محلی مربوط است. هریک از این بخشها دارای یک مشاور موضوعی است. این شش بخش روی هم تشکیل هیأت مدیره ترجمه را می‌دهند. در ذیل هریک از این بخشها یازده واحد زبانی (همان یازده زبان رسمی اتحادیه اروپا) وجود دارد که در آنها مترجمان، بازبین‌ها، و کارمندان دفتری مشغول به کار هستند. یک واحد مرکزی ترجمه با همکاری گروه برنامه‌ریز در هریک از بخشها کار ترجمه را برنامه‌ریزی می‌کنند.

در زمان تهیه این گزارش (اواخر فروردین ۱۳۸۲) این سرویس هنوز بر مبنای ساختاری که شرح آن در بالا آمد فعالیت می‌کرد، اما بنا بر اظهار رابرت رو (۳)، هماهنگ‌کننده روابط خارجی سرویس ترجمه کمیسیون اروپا، که تهیه این گزارش با کمک و لطف ایشان میسر شد، از اول ژوئیه ۲۰۰۳ ساختار این سرویس تغییر خواهد کرد و مبنای آن نه موضوعی که زبانی خواهد بود، به این صورت که در مرحله نخست به یازده بخش زبانی تقسیم شده و از بیستم می ۲۰۰۴ با افزایش کشورهای جدید به اتحادیه اروپا تعداد این بخشها به بیست بخش افزایش خواهد یافت.

حالا بگذارید ببینیم به‌طور خلاصه از زمانی که متنی برای ترجمه به این سرویس می‌رسد تا زمانی که متن ترجمه شده به مقاصد تحویل داده می‌شود چه مراحل طی می‌شود؟ مدیر کل درخواست ترجمه را ارسال می‌کند، واحد برنامه‌ریزی مرکزی متن را به واحد برنامه‌ریزی مربوط ارسال می‌دارد. بخش ترجمه متن را دریافت می‌دارد. متن ترجمه شده و بازبینی می‌شود. متن به صورت الکترونیکی پردازش می‌شود، بخش ترجمه متن را به مشتری تحویل می‌دهد و متن ترجمه شده در سوابق الکترونیکی ذخیره می‌شود.

همان‌طور که ملاحظه می‌کنید استفاده از امکانات الکترونیکی در فرایند ترجمه در این سرویس نقشی اساسی دارد و این سرویس از ابزارهای پیشرفته فراوانی در ترجمه استفاده می‌کند. در بخش بعدی

به معرفی این امکانات می پردازم.

ابزارهای سرویس ترجمه

این ابزارها خود به سه نوع ابزارهای مدیریت و جمع آوری اسناد، ابزارهای ترجمه و ابزارهای تشخیص صدا تقسیم بندی می شوند.

الف- ابزارهای مدیریت و جمع آوری اسناد

Poetry -۱

نرم افزاری است برای انتقال الکترونیکی در خواستهای ترجمه از طرف متقاضیان ترجمه به سرویس ترجمه. از جمله مزایای این روش می توان به انتقال سریع تر، فراهم آوری اسناد به زبان اصلی و مرجع به شکل الکترونیکی و پردازش اسناد با استفاده از ابزارهای رایانه ای اشاره کرد.

WinSuivi -۲

نرم افزاری است که برای مدیریت الکترونیکی درخواستهای ترجمه از آن استفاده می شود. برنامه ای سه مرحله ای بر فرایند پردازش درخواستهای رسیده نظارت می کند و ترجمه های انجام شده را به متقاضی باز می گرداند.

Dossier Management -۳

نوعی میانجی (۴) برای مدیریت ترجمه می باشد. براساس برنامه ریزی موجود در این نرم افزار به هر درخواست ترجمه شماره ای خاص داده می شود. وقتی شماره وارد این ابزار شود، میانجی به مترجمی که مشغول ترجمه درخواست مخصوصی است، امکان دسترسی به متن اصلی و تمام فایل هایی که در حین فرایند ترجمه مورد نیاز است می دهد. برخی از این فایل ها عبارتند از اسناد مرجع، اسناد از پیش پردازش شده، اسناد مقایسه شده، ترجمه های در حال انجام و اسنادی که از قبل ترجمه شده اند. یکی دیگر از امکانات جالب این ابزار آن است که به مترجمانی که پروژه ای یکسان را ترجمه می کنند این امکان را می دهد تا برای برقراری ارتباط با یکدیگر نوعی "اسکلت" ترجمه درست کنند و در آن به تبادل نظر بپردازند.

SdTVista -۴

سیستم آرشیو الکترونیکی که شامل تمامی اسناد رسیده (عمدتاً به زبان اصلی) و خارج شده (عمدتاً به شکل ترجمه شده) به این سرویس از اول ژانویه ۱۹۹۴ است. از ویژگیهای این سیستم می توان به زمان کوتاه پاسخ گویی، مرور دو زبانه متون، بار گذاشتن رو به پایین اسناد از مرکز به سیستم پردازنده و امکان جستجوی تمام متن اشاره کرد.

Celex -۵

منبع متون قانونی اتحادیه اروپاست که شامل نسخه ای کامل از تمامی مصوبات قانونی به تمامی یازده

زبان رسمی اتحادیه اروپاست. عموم نیز می توانند با پرداخت مبالغی از این منابع استفاده کنند.

ب- ابزارهای ترجمه

سرویس ترجمه سه نوع عمده ابزار ترجمه دارد: ابزارهای ترمینولوژی، فن آوری حافظه ترجمه، و ترجمه ماشینی.

ابزارهای ترمینولوژی

۱- Eurodicautom

پایگاه مرکزی داده‌های ترمینولوژی کمیسیون اروپاست که عموم نیز به آن دسترسی دارند. این پایگاه که با کوشش متخصصین ترمینولوژی سرویس ترجمه کمیسیون اروپا راه‌اندازی شده است با داشتن بیش از ۶۵۰۰۰۰۰ اصطلاح و ۳۰۰۰۰۰۰ کلمه نوشت بزرگترین پایگاه داده‌های ترمینولوژی در جهان است که به یازده زبان رسمی این اتحادیه اروپا و همچنین زبان لاتینی کار می‌کند.

۲- MultiTerm

نرم‌افزار محلی ترمینولوژی که در سرویس ترجمه از آن استفاده می‌شود. واحدهای مجزای ترجمه مدخلهای جدیدی را به این نرم‌افزار اضافه می‌کنند. مدخلهای فوق پس از تأیید به Eurodicautom افزوده می‌شوند.

۳- One-stop Shop

این ابزار نوعی پایگاه اطلاعاتی ترمینولوژی نیست، بلکه نوعی میانجی تک‌جستجو است که مترجمان می‌توانند با استفاده از آن به‌طور همزمان در چندین پایگاه اطلاعاتی جستجو کنند.

فن آوری حافظه ترجمه

۱- The Erasmus Central translation Memory

یک حافظه وسیع ترجمه که بخشی توسعه یافته از طرح Erasmus می‌باشد و هدف از ایجاد آن فراهم ساختن امکانات لازم برای تبادل اطلاعات موثق میان تمامی کارکنان سرویس ترجمه است. از این ابزار مستقیماً در فرایند ترجمه استفاده نمی‌شود، بلکه صرفاً یک لایه اطلاعاتی است برای بازیابی یا ذخیره اطلاعاتی که به‌طور محلی با Translator's Workbench یا word پردازش شده. در حال حاضر در حافظه مرکزی آن بیش از ۵۰ میلیون واحد ترجمه به یازده زبان رسمی اتحادیه اروپا وجود دارد. با در نظر گرفتن زبان مبدأ، زبانهای انگلیسی، فرانسوی و تاحدی کمتر آلمانی، بیشترین زبانهای مورد استفاده در سرویس ترجمه هستند و این موضوع نشان دهنده این واقعیت است که تقریباً تمامی اسناد اصلی به یکی از این چند زبان نوشته می‌شوند. در سال ۲۰۰۱ بیش از ۱۷۰۰۰۰۰ صفحه از این مرکز بازیابی شده است.

۲- Translator's Workbench-the Local Memory

نوعی ابزار کمکی که از طریق یک حافظه محلی به مترجمان امکان دسترسی به منابع تمامی زبانها،

ترمینولوژی و جمله‌بندیهای آنها را می‌دهد. زمانی که مترجم متنی به زبان اصلی را وارد این ابزار می‌کند، قسمت‌های مشابه یا یکسان که بیشتر ترجمه شده و سوابق آنها در بایگانی‌های الکترونیکی موجود است، ظاهر شده و مترجم می‌تواند با استفاده از آنها از ترجمه مجدد و اتلاف وقت بیشتر پرهیز کند.

ترجمه ماشینی

Ec SYSTRAN

این سیستم ترجمه در سال ۱۹۷۶ به بهره‌برداری رسید و سه کاربرد دارد. کاربرد اول آن گشتن است، به این صورت که این سیستم با داشتن توانایی ترجمه ۲۰۰۰ صفحه در ساعت، امکان دسترسی سریع به اطلاعات را در زبانهای دیگری که مترجم از آنها اطلاعی ندارد فراهم می‌سازد. امکان دوم تهیه پیش‌نویس به زبانی جز زبان مادری مترجم و یا زبان متن اصلی است و امکان سوم، ترجمه است که دلیل عمده استفاده از این سیستم در سرویس ترجمه می‌باشد. تولید ترجمه این سیستم در سال ۲۰۰۱ در حدود ۸۰۰۰۰۰ صفحه بوده است که از این مقدار ۴۰ درصد سهم سرویس ترجمه و مابقی سهم سایر قسمت‌ها است. در حال حاضر این ماشین امکان ۱۸ نوع ترجمه را به شرح زیر فراهم می‌سازد:

از انگلیسی به: هلندی، فرانسوی، آلمانی، یونانی، ایتالیایی، پرتغالی، اسپانیایی

از اسپانیایی به: انگلیسی و فرانسه

از یونانی به: فرانسوی

از فرانسوی به: هلندی، انگلیسی، آلمانی، ایتالیایی، پرتغالی، اسپانیایی

از آلمانی به: انگلیسی و فرانسوی

ج- ابزارهای تشخیص صدا

در حال حاضر در حدود ۳۰۰ نفر از مترجمان سرویس ترجمه از یک سیستم تشخیص صدا با عنوان Dragon Naturally Speaking استفاده می‌کنند. این سیستم به کاربر اجازه می‌دهد تا با خواندن طبیعی یک متن آن را با سرعت ۱۶۰ واژه در دقیقه و با دقتی برابر با ۹۸ درصد وارد رایانه خود کند. در حال حاضر امکان وارد کردن زبانهای آلمانی، اسپانیایی، انگلیسی، فرانسوی، ایتالیایی و هلندی در این سیستم فراهم است. از جمله مزایای کاربرد این سیستم صرفه‌جویی در وقت و هزینه‌های حروفچینی و نیز کمک به حفظ سلامت مترجمان و کارمندان بخشهای اداری است.

طرح EURAMIS

اینک که با ابزارهای سرویس ترجمه آشنا شدید، بهتر است تا با این طرح که نقش مهمی در سرویس ترجمه دارد نیز آشنا شوید. این طرح به دنبال اعلام مناقصه‌ای برای "توسعه ابزارهای چندزبانه و ادغام آنها در سرویس‌های چندزبانه" راه‌اندازی شد. نیت اصلی از راه‌اندازی این طرح آن بود تا مترجمان را از قید کارهای تکراری آزاد سازد و سرویس ترجمه به هماهنگی بیشتری در زبان و روش دست یابد.

مفهوم Euramis

این مفهوم (سیستم پیشرفته اروپایی اطلاعات چند زبانه) به مجموعه‌ای از برنامه‌های کاربردی مبتنی بر پست الکترونیکی و مشتری مدار اشاره می‌کند که خدمات متنوعی را در زمینه پردازش طبیعی زبان فراهم می‌کند. این طرح بر سه اصل زیر استوار است: ذخیره مرکزی منابع زبانی با نگاهی بر تسهیم داده‌ها (حافظه‌های ترجمه)، پردازش جمعی داده‌های زبانی؛ ادغام برنامه‌ها و خدمات مختلف زبانی با هدف دسترسی فوری به حافظه‌های ترجمه، ترجمه ماشینی، و ترمینولوژی، و خودکار سازی جریان کار.

ساختار Euramis

کاربر در پشت میز رایانه خود با استفاده از میانجی مشتری مدار یک تقاضا (دستورات و فایل‌هایی که باید پردازش شوند) ایجاد می‌کند. تقاضای فوق از طریق پست الکترونیکی به سرور ارسال می‌شود و در آنجا یک سرویس مخابره کننده با خواندن فایل‌های اجرایی برنامه مورد نیاز را به ترتیب مناسب اجرا می‌کند.

خدمات Euramis

این خدمات از طریق میانجی مشتری مدار ارائه می‌شوند و به اختصار عبارتند از:

ترجمه ماشینی، Celex Download، استخراج ترمینولوژی، Tman، Alignment، Alignment Editor و خدمات ترکیبی.

فرض کنید که یک مترجم می‌خواهد با استفاده از این امکانات ترجمه کند. از آنجا که بخشی از کار سرویس ترجمه کمیسیون اروپا ترجمه اسناد و متون قانونی است که پیشتر به زبانهای رسمی اتحادیه اروپا ترجمه شده و سوابق آن در بایگانی‌های الکترونیکی وجود دارد، آیا مترجم باید دوباره آن متون را ترجمه کند و اگر خیر، آیا در قبال ترجمه نکردن آنها و استفاده از ترجمه‌های قبلی، درصدی از حق‌الزحمه ترجمه وی کاسته خواهد شد؟ رابرت رو در پاسخ به این سؤال می‌گوید از آنجایی که مترجمان سرویس ترجمه به‌طور رسمی استخدام شده‌اند و حقوق ثابتی دریافت می‌دارند، لذا در صورت مواجه شدن با این‌گونه موارد، ضمن استفاده از ترجمه‌های موجود سعی می‌کنند از وقت صرفه‌جویی شده برای ادامه کار خود استفاده کنند. با این‌همه از آنجایی که این سرویس در حال حاضر در حدود دو هزار کارمند و مترجم دارد، هزینه‌های زیادی را صرف ترجمه می‌کند به طوری که بنا بر اظهار رابرت رو، این هزینه در سال ۲۰۰۲ به ۲۲۰ میلیون یورو بالغ شده است که سایر هزینه‌های این سرویس را نیز شامل می‌شود. اما حقوق مترجمان در چه حدی است؟ حقوق مترجمان رسمی این

سرویس ماهانه بین مبالغی برابر با ۴۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰ یوروست. این مبالغ هر سال با توجه به افزایش هزینه‌های زندگی افزایش می‌یابند.

نحوه همکاری با سرویس ترجمه کمیسیون اروپا

این سرویس برای به کارگیری نیروهای جدید اطلاعیه‌ای را در روزنامه رسمی خود و سایر مطبوعات کشورهای عضو منتشر می‌کند. کار استخدام نیروی جدید بین ۸ تا ۱۰ ماه به طول می‌کشد. داوطلبان باید ملیت اروپایی و مدرک دانشگاهی (در رشته زبانهای خارجی و یا زمینه‌های خاص مانند اقتصاد، حقوق، علوم و...) داشته باشند. علاوه بر این باید ضمن تسلط کامل بر یک زبان مقصد، به دو زبان رسمی دیگر اتحادیه اروپا تسلط داشته باشند. داشتن تسلط بر یکی از زبانهای کشورهای که در مراحل مختلف پیوستن به اتحادیه اروپا می‌باشند نیز از مزیت‌های استخدام به شمار می‌رود. آزمون استخدامی شامل سؤالات تستی و ترجمه به زبان مقصد و آزمون شفاهی است. بعد از آزمون اسامی داوطلبان پذیرفته شده در فهرست ذخیره درج می‌شود و به هنگامی که نیازی به مترجمان جدید باشد از آنها دعوت به همکاری می‌شود. تعداد شرکت‌کنندگان در این آزمونها زیاد است و رقابت شدیدی در بین شرکت‌کنندگان برای ورود به این سرویس وجود دارد.

مترجمان آزاد

در حال حاضر در حدود ۲۰ درصد از کار ترجمه سرویس ترجمه را مترجمان آزاد ساکن در اتحادیه اروپا و خارج از آن انجام می‌دهند. این مقدار به ۲۵۰۰۰۰ صفحه در سال بالغ می‌شود. انتظار می‌رود تا این مقدار در طی چند سال آینده به ۳۰ درصد برسد. متونی که برای ترجمه در اختیار مترجمان آزاد گذاشته می‌شوند شامل آن دسته از متون است که اجباری در ترجمه آنها در داخل سرویس احساس نمی‌شود و یا متونی هستند که از لحاظ سیاسی غیر محرمانه و فاقد حساسیت می‌باشند. این سرویس امکاناتی را نیز در اختیار مترجمان آزاد قرار می‌دهد. مثلاً این دسته از مترجمان می‌توانند به ابزارهای ویژه این سرویس که پیشتر معرفی شد دسترسی داشته باشند، از راهنمایی‌های مترجمان باسابقه سرویس استفاده کنند و از نتیجه ارزیابی به عمل آمده از ترجمه خویش آگاه شوند.

آموزش در سرویس ترجمه

مترجمان برای بهبود و پیشرفت کار خود باید ضمن آموزش از آخرین اطلاعات موجود در زمینه کاری خویش نیز آگاه باشند. از این رو در سرویس ترجمه واحدی با نام واحد آموزش وجود دارد که وظیفه‌اش برگزاری و مدیریت دوره‌های مختلف آموزشی برای مترجمان و کارکنان این سرویس است. علاوه بر این سرویس ترجمه کمیسیون اروپا دوره آموزشی ۵ ماهه‌ای دارد که برای مترجمان جوان و

فارغ‌التحصیلی است که مایل اند در زمینه ترجمه حرفه‌ای تجربه کسب کنند. داوطلبانی که برای این دوره انتخاب می‌شوند معمولاً به یکی از واحدهای ترجمه فرستاده می‌شوند و درست همان کاری را می‌کنند که مترجمان رسمی سرویس انجام می‌دهند و به این ترتیب به تجربه‌اندوژی می‌پردازند. این افراد کمک هزینه‌ای نیز دریافت می‌کنند. تقاضا برای شرکت در این دوره نیز بیش از حد است. گاهی نیز دانشگاه‌های بزرگ از مترجمان این سرویس دعوت می‌کنند تا تجربیات خود را در اختیار دانشجویان قرار دهند.

در حین تهیه این گزارش از رابرت رو، درباره امکان همکاری مترجمان ایرانی با سرویس ترجمه سؤال کردم. ایشان معتقد بود تازمانی که سطح روابط میان ایران و اروپا گسترش بیشتری پیدا نکرده، امید چندانی به امکان ایجاد این همکاری نیست. هرچند حضور ما در این سرویس و تهیه گزارش از فعالیتهای آن برای وی بسیار جالب بود و در ضمن تهیه گزارش توانست تا حدی با وضعیت ترجمه و مترجمان در ایران آشنا شود.

پانویس

1- Translation Service of the European Commission

لازم به توضیح است که نام این سرویس از اول ژوئیه به مدیرکل ترجمه Directorate-General for Translation (DGT for short)

تغییر کرده است.

از آنجایی که این تغییر به نازگی صورت گرفت، در تمام گزارش از همان نام قبلی و آشنای سرویس ترجمه کمیسیون اروپا استفاده شد.

2- European Commission

3- Robert Rowe

مدتی بعد از تهیه این گزارش باخبر شدم که آقای رابرت رو، رئیس دفتر جدید سرویس ترجمه در ورشو شده‌اند.

4- interface

برای اطلاع بیشتر:

The Translation Service

<http://europa.eu.int/comm/dgs/translation/indexen.htm>

Job Opportunities in the EU institutions

<http://europa.eu.int/epso/indexen.htm>

Eurodicautom

<http://europa.eu.int/eurodicautom/login.isp>